

Sygn. akt III KK 25/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Dagmara Szczepańska-Maciejewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza

w sprawie P. S. oskarżonego z art. 233 § 4 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 17 lipca 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego - na niekorzyść,

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 24 stycznia 2018 r., sygn. akt IV Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 15 lutego 2017 r., sygn. akt IX K (...),

uchyla zaskarżony wyrok w części, w której nie orzeczono o okresie próby związanym z warunkowym umorzeniem postępowania i sprawę w tym zakresie przekazuje Sądowi Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 lutego 2017 r., sygn. akt IX K (...), Sąd Rejonowy w B.:

1. uznał oskarżonego P. S. za winnego tego, że w dniu 31 maja 2015 r. w B., jako biegły, sporządził a następnie przedstawił Sądowi Rejonowemu w B. VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych fałszywą opinię mającą służyć jako dowód w postępowaniu sądowym, poprzez podanie w treści opinii, iż osobiście przeprowadził badanie pacjentki B. K., gdy w rzeczywistości osobistego badania nie przeprowadził, tj. występku z art. 233 § 4 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 233 § 4 k.k., przy zastosowaniu art. 58 § 3 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. wymierzył mu grzywnę w wysokości 100 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na 40 złotych;
2. uznał oskarżonego P. S. za winnego tego, że w dniu 8 października 2015 r. w B., przy ulicy T. w Sądzie Rejonowym w VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w toku postępowania o sygn. akt VII U (...) jako biegły lekarz składając zeznania mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym zeznał nieprawdę, że osobiście zbadał pacjentkę B. K. , gdy w rzeczywistości osobistego badania nie przeprowadził, tj. występku z art. 233 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 233 § 1 k.k., po zastosowaniu art. 58 § 3 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. wymierzył mu grzywnę w wysokości 100 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na 40 złotych;
3. na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 2 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w miejsce orzeczonych kar orzekł karę łączną 200 stawek dziennych grzywny, przy ustaleniu wysokości jednej stawki na 40 złotych;
4. obciążył oskarżonego kosztami sądowymi.

Orzeczenie to zaskarżone zostało w całości apelacją obrońcy oskarżonego, w której zarzucono obrazę prawa materialnego, tj. art. 233 § 1 i 4 k.k. i art. 85 § 1 i art. 85a k.k., naruszenie prawa procesowego, tj. art. 7 i 424 § 1 i 2 k.p.k., a także rażącą niewspółmierność orzeczonych kar jednostkowych i kary łącznej. W następstwie tych zarzutów skarżący wniósł o uniewinnienie oskarżonego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Po rozpoznaniu wniesionej apelacji Sąd Okręgowy w B., wyrokiem z dnia 24 stycznia 2018 r., sygn. akt IV Ka (...):

1. zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że:
  - na podstawie art. 66 § 1 k.k. i art. 67 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. „warunkowo umorzył postępowanie o czyny przypisane oskarżonemu w punkcie 1 i 2”,
  - na podstawie art. 67 § 3 k.k. orzekł wobec oskarżonego świadczenie pieniężne w kwocie 10.000 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej;
  - uchylił rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 3;
2. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy;
3. obciążył oskarżonego kosztami sądowymi.

Orzeczenie Sądu odwoławczego zostało zaskarżone w całości, na niekorzyść oskarżonego, kasacją wniesioną przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego.

Skarżący, powołując się na przepisy art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. i art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 67 § 1 k.k. oraz prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 413 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., polegające na zaniechaniu określenia czasu obowiązywania orzeczonego wobec oskarżonego P.S. środka probacyjnego w postaci warunkowego umorzenia postępowania” i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja zasługuje na uwzględnienie, ponieważ zasadnie w niej zarzucono, że zaskarżone orzeczenie zapadło z rażącą obrazą prawa materialnego i procesowego. Za nietrafne uznać należało natomiast zakres zaskarżenia oraz zawarty w kasacji wniosek.

Instytucja warunkowego umorzenia postępowania zamieszczona została w rozdziale VIII Kodeksu karnego, co oznacza, że jest ona jednym ze środków związanych z poddaniem sprawcy próbie. Z istoty rzeczy środek taki ma charakter czasowy, co oznacza, że w określonym okresie próby sprawdzana jest trafność

prognozy kryminologicznej, stanowiącej jedną z przesłanek stosowania warunkowego umorzenia postępowania.

Jak wynika z orzeczeń Sądów obu instancji, w sprawie zastosowanie miały, zważywszy na treść art. 4 § 1 k.k., przepisy prawa karnego materialnego, obowiązujące w dacie popełnienia przypisanych oskarżonemu czynów (31 maja 2015 r. i 8 października 2015 r.), jako względniejsze dla sprawcy. Przesłanki z art. 233 § 4 i art. 233 § 1 k.k. zagrożone były w dacie ich popełnienia karą do 3 lat pozbawienia wolności. Po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2016, poz. 437), która weszła w życie z dniem 15 kwietnia 2016 r., ustawowe zagrożenie związane ze wskazanymi typami przestępstw wzrosło. Za czyn z art. 233 § 1 k.k. przewidziana jest kara od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności, natomiast za czyn z art. 233 § 4 k.k. przewidziane jest zagrożenie od roku do 10 lat pozbawienia wolności. Uwaga ta ma istotne znaczenie, ponieważ przyjęcie ustawy nowej wykluczałoby możliwość stosowania warunkowego umorzenia postępowania. W świetle treści art. 66 § 1 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r., warunkowego umorzenia nie stosowało się do sprawcy przestępstwa zagrożonego karą przekraczającą 3 lata pozbawienia wolności [po zmianie wprowadzonej ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2013, poz. 1247), która weszła w życie w dniu 1 lipca 2015 r., warunkowego umorzenia nie stosuje się do sprawcy przestępstwa zagrożonego karą przekraczającą 5 lat pozbawienia wolności). Zmiana normatywna dotyczyła także długości okresu próby związanego ze stosowaniem warunkowego umorzenia postępowania. Zgodnie z art. 67 § 1 k.k. w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 1 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r., Nr 117, poz. 678), która weszła w życie z dniem 2 stycznia 2012 r., warunkowe umorzenie następuje na okres próby wynoszący od roku do 2 lat i biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia. Okres ten został wydłużony do 3 lat na mocy ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015, poz. 396), która weszła w życie w dniu 1 lipca 2015 roku.

Zestawienie dokonywanych zmian w obszarze prawa materialnego podkreśla wagę i znaczenie uchybienia, którego dopuścił się Sąd odwoławczy. Zaniechanie wskazania w treści wyroku okresu obowiązywania orzeczonego środka probacyjnego stanowi rażące naruszenie prawa materialnego i procesowego. Terminowy charakter instytucji warunkowego umorzenia postępowania obligował Sąd do wydania rozstrzygnięcia stosownie do treści art. 67 § 1 k.k. Brak określenia okresu próby, poza oczywistą obrazą wskazanego przepisu, pozostaje w sprzeczności z istotą środka probacyjnego, a nadto może powodować poważne trudności związane z kwestią możliwości ewentualnego podjęcia umorzonego postępowania (zgodnie z art. 68 § 4 k.k. warunkowo umorzonego postępowania nie można podjąć później niż w ciągu 6 miesięcy od zakończenia okresu próby). Ustawowy wymóg określenia w wyroku okresu obowiązywania zastosowanego środka probacyjnego wyklucza możliwość precyzowania tego okresu dopiero w postępowaniu wykonawczym, np. w trybie art. 13 § 1 k.k.w. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2015 r., V KK 377/14). Niedopuszczalne jest także odwoływanie się do sugerowanej przez Sąd odwoławczy (k – 241) fikcji prawnej przez przyjęcie wersji najkorzystniejszej dla oskarżonego, iż okres próby wynosi rok.

Jak słusznie zauważono w przywołanym wyżej orzeczeniu Sądu Najwyższego, brak orzeczenia co do okresu próby, zwłaszcza, gdy, jak w rozważanej sprawie, Sąd orzekł w przedmiocie odpowiedzialności karnej oskarżonego zasadniczo odmiennie w odniesieniu do orzeczenia Sądu pierwszej instancji, stanowi także rażące naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 413 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. Pierwszy ze wskazanych przepisów stanowi, że każdy wyrok powinien zawierać rozstrzygnięcie. Wprawdzie wyrok umarzający postępowanie nie jest wyrokiem skazującym, zatem nie mają do niego zastosowania wprost wymogi wynikające z art. 413 § 2 k.p.k., „jeśli jednak dostrzeże się charakter elementów wymienionych w tym przepisie, a które musi zawierać wyrok skazujący, tj. dokładne określenie czynu, jego kwalifikację oraz wymóg wskazania zastosowanej kary i środków karnych, to uwzględniając fakt, iż w przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego wymogi te, co oczywiste, nie mogą zostać spełnione, wnioski wykładni systemowej (...) prowadzą

do jednoznacznego stwierdzenia, że koniecznym „odpowiednikiem” tych elementów, w przypadku instytucji określonej w art. 66 k.k. jest wskazanie okresu próby, na jaki następuje umorzenie postępowania – zgodnie z art. 67 § 1 k.k.” (wyrok SN w sprawie V KK 377/14).

Wskazane uchybienia były rażące i w oczywisty sposób miały wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Podniesiony w kasacji zarzut nie uzasadniał jednak wskazania, że przedmiotem zaskarżenia jest całość wyroku Sądu odwoławczego i żądania uchylenia całości tego orzeczenia. Skarżący nie podnosi jakichkolwiek zarzutów związanych z samym zastosowaniem instytucji warunkowego umorzenia postępowania – nie są kwestionowane w szczególności przesłanki wynikające z art. 66 § 1 k.k. Uchybienie Sądu odwoławczego sprowadza się do braku rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 425 § 2 zdanie drugie k.p.k. Z przepisu tego wynika, że orzeczenie można zaskarżyć w całości lub w części; można zaskarżyć także brak określonego rozstrzygnięcia. W realiach rozważanej sprawy wystarczające było zaskarżenie wyroku w zakresie braku określenia czasu obowiązywania wobec oskarżonego środka probacyjnego w postaci warunkowego umorzenia postępowania i tak się w rzeczywistości stało, mimo odmiennego zapisu w petitum kasacji. To treść zarzutu, związana jedynie z brakiem omawianego rozstrzygnięcia, determinuje zakres zaskarżenia, a w konsekwencji wyznacza granice rozpoznania kasacji. Zgodnie z art. 537 § 1 k.p.k. Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części. Zakres uchylenia, o którym mowa w tym przepisie, jest ściśle powiązany z zakresem zaskarżenia. Skoro uchylić można to co zostało zaskarżone, a w rozważanej sprawie zaskarżony został brak rozstrzygnięcia, to konsekwencją rozwiązania przyjętego w art. 425 § 2 zd. drugie k.p.k. jest dopuszczalność uchylenia przez Sąd Najwyższy wyroku w części dotyczącej braku rozstrzygnięcia i tylko w tym zakresie przekazania sprawy do ponownego rozpoznania [zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2015 r., I KZP 21/14, OSNKW 2016, z .1, poz. 1, D. Świecki (w:) Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom II, Warszawa 2017, s. 32 – 33].

Kierując się powyższym uchylono zaskarżony wyrok w części, w której nie rozstrzygnięto o długości okresu próby, na który zastosowano warunkowo

umorzenie postępowania i sprawę w tym zakresie przekazano Sądowi Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. W postępowaniu tym Sąd właściwy do rozpoznania sprawy będzie zobowiązany do respektowania obowiązujących przepisów prawa materialnego i procesowego.